



ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

9 Martie st. v.

21 Martie st. n.

Este în fie-care duminică.

Redacțiunea în

Közép-uteza nr. 395.

Nr. 10.

ANUL XXII.

1886.

Prețul pe un an 10 fl.

Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$

de an 2 fl. 70 cr.

Pentru România pe an 25 lei



O SÉRBĂ.

A b r a m

— Poemă biblică dramatisată în trei părți. —

I.

Fiul Solavei. Arhanghelii. Făgăduința. Arderea Sodomei.

Persóne:

*Abram.**Sarai.*Arhanghelii *Mihael.*" *Gavriel.*" *Rafael.*Vócea *Iehovei.*

O vale verde; ziua începe a se ivi; un cort mare deschis, lângă care pasc animale.

*Cor de sclavi și copii.*De sub manta dimineții
Resăriți voi măndre flori;
Respândiți mirézma vieții,
Ș-alungați cei negri nori!Ciripiți voi păsărele,
Intonați imnul divin,
Resai sóre dintre stele
Și-ți fă loc pe cer senin!*Abram, ese din cortu-i.*

Ce dulci sînt aste raze a mândrei dimineți!
Ce limpezi și curate sînt mărețele fețe
A sórelui, pe care Iehova ni-a lăsat
Drept semn de-a sa iubire ce vecinic ne-a purtat.
— Și măndre, drăgălaşe-s a munților verzi colțuri
Când l'aurorii raze, se par ca niște boțuri
De pietre nestimate; — ér valeda recorósă.
Udată de pírae, și de copaci mánósă
Resullă aer dulce: — mii paséri cînt și cînt
Cu o pătrunđátóre dorință, c'um avént,
C'um glas plin de 'ncántare, ce inima-ți trezeșce!
— Dar óre, tóte-aceste la ce me foloseșce?
Ori pot ele s'ajute ne-astémpérate chinuri?
Pot ele să aline dureri ca și suspinuri?
— Și cum să nu te vaeți?... Și cum privirea-ți dreptă
Să nu pătrund'-a lumii lunecátóre tréptă?
Să nu-și despice mintea, — să nu-și facă ideie
De-a strémbătății fulger, — ș-a dreptății schinteie?
De bucuria vieții — ș-a morții acrá cupă,
Lumina ce luceșce, — de țerna ce-o astupă?
Ca voitórea-i mână să 'nfrâne, să sugrume
Tot viciul din fașă, — să nu se mai consume
Mii fapte sacrilege!... Destul fu pedepsit
Norodul lumii aste de când fu zámislit!
Zádarnic! — e orb densus! buimac e de beție,
De patimi fără cumpet, și négra mișelie
Domneșce 'n al seu cuget. — — Cîmpii pline de flori!
Voi valuri sclipitóre, voi dulci privighitori,
Voi nu me mîngăiați, căci intr'a mea privire
Nu e decăt un haos de grea nedumerire.
In care vietatea inótă 'n nesfêrșit
Ori unde-l duce vântul cu șueru-i 'năsprit!
— Când óre? când Iehova va intruni simțirea
Și scopul tuturor, și viéța, și iubirea?

Intră *Sarai.*

Bărbate! vină 'ncece!

Abram.

Sarai... ce s'a 'ntémpilat?

*Sarai.*O veste mult voiósă ai astăđi de allat:
Agar, supusa sclavă, ni-a dat posteritate,Căci a născut dineaori o blândă vietate:
Un prunc!*Abram.*O mare Dómne! tu-ți implineșci cuvéntul!
Tu ai făcut o lume, și poți sfármá páméntul
Intr'o clipă... Tu ênsuți mi-ai dat făgăduință
Să me faci drept discipul, cu trup și cu credință,
A dogmelor pré sfinte; și bietul némul meu
Să-l inmulțești in lumea ce-adórá chipul teu...*Sarai.*

Abram! pruncul așteptă o binecuvéntare.

Abram.

Me duc. — Ce fericire in inimă-mi resare!

(Intră in cort și revine cu pruncul in brațe.)

Ce póte fi mai dulce pe-acest intins pámént
Ca pruncului glas tainic, — neințeles cuvént!
Darul Dumneđeirei imi luminezá viéța,
Imi surpă-o grea povară, imi șterge din ochi cétă
Desperării mult crude...*Sarai.*

Ce te-a trudit amar

Intréga viéță!

Abram.

Inse, ađi gust cerescul har!

Căci Iehova promis-a nouă posteritate
Și éc'a sale vorbe sînt ađi realitate.
De ađi și norii negrii din frunte-mi vor perí,
Și grelele suspinuri, și scárba ce munci
Al meu creer; — de-acuma o dulce alinare
Va da 'n present plăcere, — trecutul uitare
Și bucuria noastră fără de margini fi-va,
Căci Iehova de-acuma de casa-ne 'ngridi-va.*Sarai.*Abram—Abram! respunde: și mai credeai tu óre
Că l'aste bătrenete, — dup'un veac de-așteptare,
Al teu sânge rodi-va toemai acú?... *Abram.*

Credeam!

Iehova mi-a promis'o, și 'n el mereu speram.

(Ingenunch.)

O Dómne al luminei, stăpân pe largă lume,
Tu ce zidit-ai totul prin singurul teu nume,
Tu care-ai dat in lume pe om, ș-a sa rodire,
Și fructe pentru viéța-i, și loc de-adăpostire;
Ingriditorul vecinic ori cărui om de bine,
Ce-l aperi de-ori ce rele când el se 'ncrede 'n tine;
Aruncă-ți tu privirea spre mica mea ființă,
Ascultă rugăciunea ce-ți fac cu umilnță,
Și fă ca, după spusa-ți acest prunc nou născut
Ce ađi lumina vieții abiá o a vêđut,
Să fie 'n a ta slujbă, sub a ta ocrotire
Și mâna ta cea dreptă să-i dele cărmuire;
Ca pașii sei in lume pe drepte căi să mérégă
Ș-ori ce neleginire din drumu-i să se ștérgă;
Trimete-asupra-i Dómne al teu cuvént de bine
Să-l ție 'n totdeuna apropiat de tine;
Rodeșce-i seménția cum ai promis tu mie,
Făcênd să nască némuri mari, inchinate ție!

(Redă pruncul Sarei.)

Primeșce-l tu soție, și stringe-l l'al teu sin.
Uitând scárba, — căci densus-i trimis de cel divin!*Sarai.*Decă Iehova bunul, al meu sin l'a secat,
Tot el ađi fericirea intrégă ne-a redat.
Deci voi iubí eu pruncul și mult l'oi ingridi,
Șciind că cu acésta eu cerul voi cinsti.

Abram.

Femeie cuviósă, — tu prunc ce inviezi,
Pázescă-ve Iehova! — Ve binecuvintez!

Trei-spre-dece ani mai târziu.

Corul sclavilor.

Să laudăm pe Dumnezeu
Ș-a sa făptură mare!
Să ne'nchinăm numelui seu
Și l'a sa cuvântare!

Un cor din văzduh.

Ve strecurați timpuri deșarte
Și faceți loc la alte noi,
Voi amintiri fugiți departe,
O vițetă nouă vie între noi!

Abram.

Albastrul cer al lumii, cu nori mici presurat,
A sórelui dulci raze ce văi și munți strebat,
Și nóptea recoroasă, cu stele scilpitóre,
Și plóia ce lin curge din ceruri în isvóre,
Ori ce din lume 'ndémná pe om ca să se jóce
In vesela natură! ('lunete). Dar ce-aud? e vóce
Tainic par că șopteșce! . . . E vócea de oțel
A lui Iehova . . . (Se proșterne). Etă incepe-a vorbi el!

Vocea lui Iehova.

Abram, de-a ta credință destul asigurat,
Ca să te fac alesu-mi cuvântul ți l'am dat.
Și-ți mai repet ș-acuma că rodul teu in lume
De astăzi înainte va purtă falnic nume;
Ș-umplé-va tot pământul, domnindu-l fericit,
De nu va uitá inșe tot ce am legiuit. . . .
Dar nu fiul Agarei creá-va némul teu,
Cáci Sarai chiar va nașce curénd din sinul seu
Un prunc, ce merit este să-ți fie drept urmaș.
Un prunc ce va fi vecinic al cerului ostaș.
Și-ți voi spori eu némul ca a cerului stele
Și ca năsipul mării.

Abram.

Iehova! ale mele!
Nevrednicii. ce face să tremur.

Vocea.

De-ađi 'nainte
Prin circumcisiune să faci tu legáminte,
Că-mi vei păstrá credința. Schimbați ș-al vostru nume
In Abraam și Sara, — c'asă intréga lume
De ađi să ve cunóscă de-aleșii mei.

Abraam.

Dar óre,
Măríte Dómne iértă nebuna întrebare,
Puterea-ți fără margini va face dup'un véc
Ca stérpirea femeii să-și mai găséscă léc?
Și Sara ce ađi are la nóue-đeci de tómnne
Puté-va încă nașce un fiu? respunde Dómne!

Vocea.

Crede đic, Abraame, și nu mai cercetá!

Abraam.

O cred! Iehova sacrá, să fie 'n voia ta. . . .
Cerul s'a limpeđit. Abraam se ridicá.
O nouă încercare a cerului putinte!
Sara dar va fi mamă, — și eu voi fi părinte!
Avé-voi mângáierea să-mi ved eu drept urmașii;
Și cât farmec simți-voi atunei când copilașii
Cu fluturii de mână sări-vor pe 'nainte,
Shurdând, sáring intr'una in frageda lor minte. . . .
— Ce dulce nălucire! — Sara, ci vin la mine!

Intrá Sara.

Etă că vin bărbate, ș-umblam chiar după tine;
Să-ți spun cum fiul nostru tot sburdá prin grádină,
Jucând acum prin érbă, acum sub o tulpină,
Riđénd, vorbind tot una cu glas mult drágostos;
Dar hai și tu și veđi-l cum sare de voios.

Abraam.

Ba nu, Sara, ascultá: o taină mare încă
Ađi Iehova mi-o spuse, și o gândire-adâncá
Apasă a mea frunte.

Sara.

Și ce mai este? Spune. . . .

Abraam.

La nouă încercare Iehova adi ne pune.
Numele teu schimbat-i in Sara, si al meu
In Abraam; — pe urmă, tu, chiar din sinul teu
Un prunc curénd vei nașce.

Sara.

Ori vrei tu să glumeșci?
Séu c'ai uitat tu vrésta in care sânt, și ești?

Abraam.

Iehova singur póte din nimic să zidéscă.
In clipă ori să facă, ș-ori ce să nimicéscă.
— Dar óre ce se vede pe munte 'n depártare?
Sânt trei . . . bărbați, toți tineri, și vin pe-astă cărare?
Tu intrá 'n cort, și énsumi voi privi din colnice
Incotro ei se'ndréptá, séu decá vin pe-aice.

Corul din văzduh.

Lăsați o ceruri pe pământ
Al vostru duh curat și sfânt;
Cu el pe ómeni ocrotiți
Și de rele-i mântuiți!

Intrá Mihael, Gavriel și Rafael.

Abraam.

Drumeți, viniți incóce! — cu bine a-ți sosit!
Opriti-ve sub cortu-mi de ast ștejar mutrit;
Cáldura frige totul și drumul e cam mare,
Er seceta usucá ori și ce resullare.

Arhanghelii.

Iți mulțámim bėtráne!

Abraam.

Stați sub ștejar ici jos;
Ve odihniți de cale in ast loc recoros.

Mihael.

A ta bunăvoință in lume e vestită.

Abraam.

Me duc in cort s'aduc apă neincáldită
Să stíngeți setea vóstrá

Mihael.

Dute! te așteptám.

Gavriel.

Intr'adevér, e omul pe care il căutám.
A cerurilor pază de el e meritată.

Rafael.

Așá; pare șá fie un bun ales, și. . .

Abraam.

Etă
Beți, udați-ve peptul, — dar ș-a vóstre picióre
Spelá-le-voi de tina grea și de sudóre.
Indatá voi da mesá. — Copii! o jucă grasá
Din turmá o alegeți, ș-o pregátiți de mesá;

Ospêțul să ne fie, cum pôte-a fi mai bine.
Vin scôteți din butoie! . . . , grăbescă-se ori cine.
Și tu Sara, găteșee trei azimi bine cöpte!

Mihael.

Îți multămim; — dar află că noi in astă nópte
Pornim drept la Sodoma, și — nu putem primi
Ospêțul ce acuma tu vrei a pregăti.

Abraam.

Dar calea voastră nu e așa de'ndepărtată.
Ș-ospêțul. . . .

Gavriel.

Așă-i; inse nóptea-i apropiată.

Abraam.

Ci rogu-ve remâneți, — mai aveți încă vreme;
Ș-apoi pe drumul esta n'aveți de ce ve teme.
Plecând, o grea măhnire voi mi-ați pricinui;
Aveți dar bunătatea la mėsă-mi de-a prânzi.

Mihael.

Ei bine, Abraame, la stăruința ta,
Ni e cu neputință a nu ne 'nduplecă;
Și vom prânzi la tine, — cu tine împreună.

Abraam.

O, câtă veselie in inimă-mi resună!
Ve mulțămesc! — Copile, aide și pune 'n mėsă.

Gavriel.

Drept spunem, Abraame, fapta ți-e mult frumoasă,
Și inima ta bună cerul va respălăți.

Abraam.

Mai mare bucurie când ore ar mai fi,
De nu când călătorii ce pot să găsduească
Din apa-mi se adapă și la mėsă-mi prânzesc!

Rafael.

Acuma, om de bine, să-ți spunem lămurit
Un lucru pentru care la tine am venit.
Nu ceea ce cređuseși, — drumeți noi nu sântem,
Ci servii lui Iehova.

Se transform in archangheli.

Abraam.

Voi?!

Rafael.

Da! ș-a-ți vorbi vrem
De-a noastră 'nsărcinare. Ascultă!

Abraam.

Deu pré bun!
Nevrednicul meu suflet la pólele-ți depun. . .

Rafael.

Sântem trimiși să-ți spunem, că Sara-a ta soție
Un prunc curënd va nașce, urmaș spre a-ți fi ție...

S'aude Sara ridënd in cort.

Abraam.

A!

Mihael.

Dar cine ride? — de sigur este
Ce de-a Iehovei dréptă putere se'ndoeșce!

Abraam.

Dar nu. . .

Mihael.

O șcim, e dēnsa; și spre-a o pedepsi
Copilul ce va nașce Isac il vei numi.

Abraam.

Ertare. . . .

Gavriel.

Abraame! mai avem ceva încă
Să-ți spunem ție, ș'asta-i o taină pré adâncă:
Iehova ne trimite spre-a Sodomei cetate,
Unde toți Sodomienii sânt putreți de păcate
Ș-a căror sacrilegii se 'nalță pân la cer,
— Cu foc s'o perdem totă.

Abraam.

Ce-aud? grozav mister!
Dar decă pe acolo, intre-acei pęcătoși
S'ar află încă unii cu dreptul credincioși?

Mihael.

El va ertă cetatea, de-ar fi cinci-đeci măcar.

Abraam.

Dar . . . pôte, de-ar fi trei-đeci?

Mihael.

Și pentru-aceștia chiar
Cetatea 'n intregime Iehova va ertă.

Abraam.

Dar decă . . . đece numai, acolo s'ar află?

Mihael.

Și nici chiar pentru đece cetatea nu va perde.

Abraam.

O Dómne! đece barem! đece sper că vor crede
Din totă-acea mulțime.

Gavriel.

Bětrâne, — acum plecăm,
Și haina pămēntescă din nou o imbrăcăm.

Abraam.

Dar cele trei mici azimi pe drum să le luați. . . .

Rafael.

Noi cu cuvēntul sacru sântem pré saturați.

Tus-trei Arhangheli.

Remas bun Abraame, și fi cu priveghiare!

Dispar,

Abraam.

Visez ori e 'n aieve? . . . o cerescă putere!
Credința fără margini in piept tu mi-ai sădit. . . .

Intră *Sara.*

Eu tremur Abraame! — tot ce am auđit
Me ingrozeșce. . . .

Abraam.

Saro! a ta nesocotință
Fu mare! Să ridi ēnsă-ți de-acea făgăduință
Cerescă. . . .

Sara.

Vai! dar risu-mi, scăpat fără de vrute. . . .

Abraam.

Să rogi la cer ertare! . . .

Sara.

Dar viețile perdute
Din Sodoma me umplu de cea mai mare gröză;
Și Lot cu-a sale fiice. . . .

Abraam.

Cerul să-l aibă 'n pază!
Căci sufletele bune nu vor fi pedepsite;
Ș-acel care se lasă a cădē in ispite,
Acum séu mai pe urmă el va primi resplata
Dela Iehova sfântul dup alui judecată.

Auți! . . . Cerul vuesește! pronunță-o osindire
Asupra celor cari își rid de legiuire.

Sara.

Dar Lot, nepotul nostru, și ficele lui, ôre
Peri-vor și ei încă?

Abraam.

Cerêșca îndurare

N'apasă nici odată pe cei ce nu-s greșiți;
De-or fi ei cu credință, nu vor fi pedepsiți.

Focul Sodomei sbucnește; valea se luminează, ângeri cutrieră
cerul vărsând foc asupra cetății.
(Va urmă).

N. A. Bogdan.

Fata popii.

— Roman in 2 tomuri. —

(Urmare).



Despoian la rëndul seu observă și el zăpăcela
lui Alesandru și vëdû numai decăt, că acela a
și ghicit pricina acestei visite neașteptate.

Nu voiă inse a-l descuragiă din capul locului,
il salută dară suridënd și adresându-se miresei, o felicită și-i dîșe că-i leită-poleită ca mă-sa, care eră o frumusețe vestită.

Inse Alesandru ședea pe spini și muriă de curiositate să știe, că ce l'a adus acum aici pe Despoian? Usă dară de primul moment potrivit și se furișă afară, făcënd in secret semn și lui Despoian să-l urmeze.

Acela vorbi cât vorbi cu mintea dusă 'n pruni, apoi eși in odaia laterală, de acolo 'n curte, unde-l aștepta Alesandru.

Abiă făcû doi pași, prietenul seu il luă de braț și conducëndu-l in grădină, il întrebă:

— Ce-i?

— Ce să fie!? Bine! Ai o mirésă, să-i bei apă din gură.

— Eh! nu de asta e vorba.

— Dar de ce?

— Ce cauti aici?

— De unde și până unde întrebarea acêșta?
Dar nu ți-s prieten și nu ți-ai tu acuma logodna ta?
Am vinit să me veselesc și eu, căci destul o duc cu chiu și vai.

— Numai pentru asta ai vinit?

— Am să-ți și spun o vorbă, inse ceva mai amănat.

— Ba nu! Vorbește acuma. Dôră tatăl meu...

— A făcut ceea ce n'aș fi cređut.

— A denegat iscălitura poliței?

— Da.

— Și ce are să urmeze acuma?

— Nu șciu. Dar in curënd se va alege brânza din zer.

— Vorbești in pilde, pe când eu nu șciu unde-mi stă capul.

— Și cu tôte acestea eu sînt cel mai zăpăcit. Tu ai căpëtat parale, dar eu nu șciu decă n'oi remănê 'n pagubă! Așă păteșce acela, care nu-și ingrădeșce inima, și trăeșce numai pentru alții.

Așă minciună sprincenată n'a mai đis Despoian; dar acuma putea să đică ori ce, pentru că Alesandru eră prè mult ocupat cu sine ênsuș și nu-l audiă.

Dela o vreme se desmeteci și acela și nălțându-și capul, întrebă:

— Dar ce va fi cu mine?

— Sînt eu dôră profet să șciu tôte? Te vei duce la tribunal. . .

— Sînt dôră citat?

— Da.

— Cine m'a përit?

— Jidovul căruia i-am vëndut polița.

— Ș-acolo se va adevêri, că iscălitura e falsă?

— Fireșce.

— Dar atunci m'or inchide.

— Se întelege. Șcii vorba veche: nu-i cum e đisa, ci-i cum e scrisa.

— Nu me duc.

— Nici nu trebuie. Domnii aceia dela tribunal sînt ômeni fôrte ospitali; ei nu așteptă să te duci, te duc cu sila.

— Cum așă?

— Așă că sentința s'a și pronunțiat.

— Și sînt condamnat?

— Da.

— Ca falsificator?

— Da.

— Grozav!

— Nu-i așă grozav. Un an și mai ceva ai să șeđi in temniță. Atăta tot.

— Ce spui?

— Adevêrul gol.

— Dar . . .

— Pân' atunci logodnica va așteptă. Nu-i prè plăcut, dar n'ai ce face. Incăt pentru tine, nu te teme, nu vei sta acolo rupt de fôme, ci vei inghiți răbdări prăgite.

— Ticălos ș-afurisit ce ești! Âncă-ți bați joc de mine? Dar nu șcii că tu m'ai rostogolit in prepastia acêșta?!

Și smulgëndu-și brațul din al lui, se resti spre el, făcëndu-și din palmă pumn.

Despoian se retrase cu vr'o doi pași și de acolo i respunse:

— Stai mêi omule! Ên să stăm strîmb și să vorbim drept! Am vinit aici să te fac atent la primejdia ce te așteptă și me atacă și me bălăcăreșci? Asta-i recunoșcința? Asta-i mulțămita?

— Nu-ți datorese nimica!

— Dar cele șapte sute de florini?

— Șapte sute?

— Și cheltuielile.

— Dar șcii că mi-ai dat numai patru sute și cinci-đeci.

— Nu șciu cât ț-am dat. Dar polița e de șapte sute de florini.

— Așă vorbești?

— Dar nu-i așă?

— Fie ș-așă. Va plăti socrul meu.

— Tocmai de aceea am vinit și eu.

— Și decă el va plăti?

— Mi-oi căpëta paralele.

— Dar ce m'oi face eu?

— Mai cuminte va fi s'o iei pe picior cât mai curënd. Ordinul de arestare e dat; ômenii legii te urmăreșce pretotindine și decă te-or prinde aici, va urmă un scandal.

— Cu tôte că va plăti socrul meu?

— Da, căci crima se urmăreșce din oficiu. Numai un mijloc de scăpare mai poți avê.

— Ce?

— Ca in cele din urmă tatăl teu totuș să-și recunôscă iscălitura.

— Dar asta nu e cu putință. Decă a refusat, va stărui 'n hotărîrea sa.

— Dôră mamă-ta il va putê induplecă.

— Voi încercă.

— Fă ce vrei, dar aici nu poți remănê timp in-delung, căci gendarmii pot să vie 'n tot momentul.

— Ce fel! Să fug din logodna mea?

— Fuga-i rușinôsă, dară sãnëtôsă. Haid nu perde timpul! Căci acuș va fi târđiu.

Și luă de braț pe Alesandru, care se supuse.

machinalmente! Il conduse la o ușiță a grădinei, și deschidând-o, dișe:

— P'aci ți-i drumul!

Apoi incuia ușa, ca nu cumva acela să se pōtă rentōrce și se duse ȳ la nuntași. Acolo spuse, cā logodnicul a trebuit sā se depārtēze pe timp scurt, dar are sā se rentōrcā 'n curēnd.

Aceia făceau din cap și le pārea ciudat, cā logodnicul are lucru atāt de grabnic, incāt trebui sā se ducā tocmā in momentele acelea. Unii bānuiau un ce misterios, alții credeau chiar sigur cā s'a intēplat ceva crimpitā și 'ncepeau a șopti fel de fel de vorbe: ba cā popa Tanase n'a vrut sā dea zestrea cerutā. ba cā pārintele Movilā o oprit pe fiul seu sā facā acēsta legăturā, ba cā 'n sus, ba cā 'n jos, dar nici unul nu putea sā ghicēscā pricina adevēratā.

Mai mulți chieamarā pe Despoian la o parte sā le spunā la ureche ce s'a intēplat? El inse dicea tuturorā, cā tēcā cā pungā, cā nici el nu șcie nimica, dar acuș vor șci toți.

Acēsta tānuire dete apoi causei un colorit și mai misterios, nimene nu credea ceea ce spunea Despoian, atāt mai puțin putea sā remānā in apele sale pārintele Tanase, care-l șciea pe avocatul om cu doi bani in trei pungi.

El darā il conduse iute in odaia lateralā, unde nu se aflā nimene și 'ncepū a-l descōse cu neastēmer:

— Spune-mi iute ce-i?

— Reu, popo! Gīnerele dtale a falsificat o polițā și nu șciū dēcā va scāpā de temnițā.

— Aoleo!

— Ca prieten bun, am vinit sāl inșciințēz și sāl dau mână de ajutor la mātuintā.

— Este āncā cu putințā?

— Da.

— Cum?

— Plāteșce pentru el!

— Cāt?

— Capitalul șapte sute și cheltuelile o sutā trei-deci de florini.

— Opt sute trei-deci!

— Dēcā vei plātī indatā, acuma āncā pot ajutā, dar mai tārđiu nu.

— E bine, voi plātī. ȳtā banii.

Și 'ncepū sāl-i numere.

— Dar pentru ostenelā?

— Ah! te rog, ce gāndeșci! Fac numai din prietenie.

— Iți mulțānesc. Dar acum grābeșce!

— Me duc și 'n curēnd o sāl me 'ntore cu Alexandru.

— Prē bine.

— Ce n'aș face eu pentru amicii mei!

Și dupā aceste vorbe, fārā sāl-i ia remas bun nuntași, eși 'n curte, se urcā in trāsūrā și plecā.

Eșind pe pōrtā, iși dișe:

— Așā afacere bunā de mult n'am avut. Pentru patru sute cinci-deci de florini — opt sute trei-deci! Hahaha! Așā se pācālesc nāucii.

(Va urmā.)

Iosif Vulcan.

multā siguranțā clādirea sa idealā. Suma cunoșcințelor de tot felul, mulțimea faptelor din domeniul tuturor șciințelor luaserā niște proporțiuni așā de uriașe, incāt mintea omenēscā nu le mai putea cuprinde in starea de isołațiune in care i se infāțișau. Trebuiā dar ca acește rezultate ale cercetārilor omenēșci sā fie coordonate intr'un șir sistematic, trebuiā sā se statōrnicēscā intre dēnsele niște raporturi de dependențā, așā ca cunoșcințā unui fapt sā implice pānā la ȳre-care punct esplicația faptului urmātor, cu alte cuvinte ca un fapt sā fie condiția necesarā sēu cel puțin suficiențā a altuiā. Amicii adevērului, mai ales investigațorii naturei, nu se mai mulțumiau sā observe fenomene isolate, fārā legăturā necesarā cu altele cari le ar urmā. Din acel moment observațiunile, făcēndu-se cu mai multā precisiune și acuratețā, dederā rezultate mai positive; instrumentele de experiențā, ca și cele de observație, perfecționāndu-se, permisērā scrutātorilor a pātrunde mai adānc in lumea tainicā a șciinței; fenomenele se grupārā cu mai multā inteligențā, și astfel fie-care șciințā iși circumscrie tērēmul, pe care erā chieamatā sāl fecundeze prin cercetāri și descoperiri ulterioare. In scurt, spiritul omenesc umblā sā scape cu ori-ce preț de rutina vēcūrilor trecute și sā punā o basā durabilā cercetārilor sale, silindu-se a descoperi nu caracterele superficiale și inușirile trecātore ale lucrurilor, ci proprietāțile lor immanente și permanente, și deosebit de acēsta a le dispune ast-fel incāt unul sā fie condiția neapēratā a celui-alt.

In acest mod invētații, dupā-ce observau faptele, se adoperau sā gāsēscā legea ce le guvernēzā, și reduceau un sistem intreg de fenomene la cāte-va principii fundamentale. Așā de ecsemplu, marele Gōthe, in cālētōriile sale din Italia, descoperiā in 1786 frumōsa lege morfologicā a plantelor, care nu este una din cele mai mici glōrii ale sale și care stabiliā cā deosebitele pārti ale florei, precum staminele, pistilul, corola și caliciul sūnt numai metamorfose sēu stadii succesive ale frunzei. Antoine Jussieu publicā chiar in anul revoluției franceze (1789) acea ingenioasă clasificāție a plantelor, care reducea tōtā lumea botanicā la trei grupuri de o simplitate admirabilā, adecā la grupul acotiledōnelor, monocotiledōnelor și dicotiledōnelor. Cu șēse ani mai tārđiu (1795), George Cuvier arētā cā studiul și clasificāția animalelor trebue fācutā nu dupā particularitāțile lor externe, ci dupā organizația lor internā, și cā zoologia nu are dreptul de a se prenumērā intre șciințe, pe cātā vreme nu va intinde hotarele anatomiei. Acest mare naturalist demonstrā pentru āntāia ȳrā — demonstrație pe care trebuiā sā o completeze marele naturalist al Engliterei Owen — demonstrā diē, cā deosebitele organe ale unui animal se aflā intr'o strēnsā legăturā unele cu altele, și cā spre ecsemplu dinții, stomachul, intestinele, picioarele, instinctele variēzā simultan dupā o lege anumitā, așā cā schimbarea unuiā din organe atrage neapērat dupā sine o schimbare corespondentā in restul organismului.

Fātā cu acēstā modificare fundamentalā a noțiunii de șciințā, geografia nu putea sā remānā o simplā descriere superficialā a țērilor și locuitorilor lor. O transformare i se impunea in mod imperios, nu numai pentru cā noțiunea de șciințā intrā intr'o fazā cu totul nouā, ci și pentru cā materialul de care dispunea geografia la inceputul vēcūlui nostru mārīā orizontul ei și-i infātișā o perspectivā necunoscutā geografilor din vēcūrile trecute. Raporturile pāmēntului cu celelalte corpuri cereșci erau cunoscute pānā in cele mai mici amēnunte, mulțumitā progreselor ce făcuser matematicile cu Nevton, Euler, Lagrange și Laplac. Fisica pāmēntului erā ficsatā, dēcā nu in amēnuntele ei, cel puțin in trāsūrilor ei de cāpetenie, și cu o si-

Concepția modernă a șciinței geografice

Conferințā ținutā in Societatea Geogr. Rom. din Bucureșci.

Sire,

Domnilor colegi.

Cātrā sfērșitul vēcūlui trecut și mai la iceputul celui actual, intregul complex al cunoșcințelor omenēșci pārāsīā temelīa sa de pānā aci, pentru ca sā gāsēscā alta mai statōrnicā, pe care sāl-i inalțe cu mai

guranță așa de perfectă, încât astăzi mai nu se simte nevoie de a se reveni asupra lor. Geogenia și geognosia aduceau contingentul lor așa de prețios, pe când paleontologia, geografia plantelor și a animalelor ne puneau în posesiunea legilor privitoare la răspândirea organismelor, fie pe suprafața actuală, fie pe suprafețele anterioare ale planetei noastre. Antropologia și etnografia aprofundau însușirile fizice, precum și aptitudinile intelectuale ale grupurilor omenesci, pe când lingvistica, studiile asupra religiei, obiceiurilor, arhitecturii, armelor și uneltelor domestice ale popoarelor ne puneau în poziție de a cunoaște din ce în ce mai de aproape gradul și natura culturii lor.

Paralel cu aceste descoperiri ale matematicii, fizicii și antropologiei, se desfășură o activitate nu mai puțin fecundă pentru știința geografică. Marile descoperiri maritime din veicul al 15-lea și al 16-lea, datorite Portughezilor și Spaniolilor, fură urmate de alte, decât nu tot așa de îndrăznețe, cel puțin mai tot așa de fructuoase. Olandezii, Englezii și Francezii continuară pe semetii lor predecesori și culeseră mănăsele recolte crescute din sămânțele aruncate de Cristofor Columb, Vasco da Gama și Magalhaes. Continentele imense fură străbătute în lung și în lat, interiorul lor explorat cu regulă și metod, particularitățile deosebitelor soluri fură studiate cu cea mai mare luare a minții, insule și lumi noi fură scose la lumină, canalele de comunicație dintre oceane fură trecute cu îndrăznelă, curentii maritimi și aeriani fură descoperiți și cauzele lor explicate în mod științific, în scurt cunoștința amănunțită a globului pământesc se urmăria cu o ardere, cu un zel și în același timp cu o siguranță la care cei vechi n'au cutezat să aspire. Pe de altă parte, munții fură măsurați cu ajutorul mijloacelor celor mai ingenioase, adâncimile oceanului fură sondate, năltimele mediilor ale continentelor fură schițate, știința inegalității distribuiri a căldurii pe pământ fuseseră creată, și liniile isoterme figurează astăzi pe toate atlasurile de ore-care valoare, direcția și natura șirurilor de munți fură determinate, zonele proprii deosebitelor specii vegetale fură trase; în scurt, opera de regenerare a științei geografice se completă într-o atâta, încât o evoluțiune s'eu mai bine o revoluțiune în concepția ei era o necesitate absolută.

Germania, care până aci nu luase mai nici o parte la descoperirile geografice a vécurilor trecute, are gloria de a fi produs pe regeneratorul acestei științe. Acesta este A. Humboldt, născut în anul 1769, adevărat în același an în care vedeau lumina zilei Napoleon și vrăjmașul său de mörte Wellington, Cuvier și Chateaubriand, Castlereagh și Canning, Metternich, Mareșalul Ney, Mehemed Ali și Sir Walter Scott. În numeroasele sale călătorii prin continentul vechiu, dar mai ales prin cel nou, el avu ocaziunea de a asista la priveștițele cele mai îngrozitoare și mai mărețe ale naturii, de a compara vegetațiunea orgiastică a tropicelor cu sterilitatea intristătoare a stepelor din Asia centrală, măsurând, notând la fie-care pas, si-lindu-se a găsi cauza sub fapt și legea într'un șir de fenomene, studiând obiceiurile, limbile și istoria popoarelor, străduindu-se a pune mâna pe acel fir misterios care legă pe om de pământ și care îl face ca să se slujesc de o expresie energetică a lui, să poarte pretutindeni livrea solului. Ce datorește geografia fizică acestui bărbat nu voi releva aci, ci me voi mulțumi a ve semnala admirabilele studii ale eminentului scriitor german O. Peschel în »Abhandlungen über Erd- und Völkerkunde« p. 275—368.

În 1806 Humboldt publică »Ansichten der Natur« și dela 1845 »Kosmos, Entwurf einer physischen Weltbeschreibung«, cea mai însemnată lucrare asupra geografiei naturale, ce posedă literatura omenescă.

În același timp cu Humboldt un alt învățat german, Carl Ritter, născut la Queldinburg în 1779, unde cu 55 ani mai înainte se născuse ducele poet al Mesiaidei, căută să ridice geografia la rangul de știință și să-i fixeze tema cu mai multă precisiune. Până la densul învățat germani numiau geografia »Erdbeschreibung«, o traducere verbală a cuvântului grecesc *γεωγραφία*. Ritter o numi pentru întâia oară »Erdkunde«, adică știința pământului, ceea ce ne arată dela prima vedere că această disciplină nu mai era o simplă descriere a curiozităților pământului și locuitorilor lui, ci o știință de cauze și efecte, de condițiuni și dependente, în fine o știință în adevăratul înțeles al cuvântului. Cu A. Humboldt și Carl Ritter se crează noua școală geografică, care astăzi din Germania caută a se introduce în toate țările civilizate.

(Va urmă).

Aug. Demetrescu.

Doine și hore populare.

— Din giurul Năsăudului. —

XXXVII.

Mere-aș vin cu mintă creță,
Ș-aș dormi la mândra 'n brață,
Ș-aș bé vin cu rujmalin,
Ș-aș dormi la mândra 'n sin.

XXXVIII.

Mult m'am rugat, Dómne ție,
Să nu-mi dai uritul mie;
Nu știu, Dómne, nu me vedi,
Tot uritul mi-l areți,
De om drag me depărtezi;
Nu știu, Dómne, m'ai uitat,
Tot uritul mi l'ai dat,
De om drag m'ai depărtat.
Uritul și cu dorul,
Tare bētrēniā omul,
Ēr uritul și cu jalea,
Tare bētrāniā pe lelea.
Decât cu urit me țuc,
Mai bine trei ani me duc,
Decât cu urit me scol,
Mai bine trei ani nu dorm,
Decât cu uritu 'n casă,
Mai bine cu hōla 'n osă,
De hōlă popa ceteșce,
De urit nu pomeneșce,
De hōlă popa te scōte,
Dar de urit nu te pōte.

XXXIX.

Nu știu, Dómne, nu ț-i jale
De finerețele mele,
Cum se trec
Și se petrec,
Cu amar și cu necas,
Și cu lacrimi pe obraz,
Pe obrazuri p'amēndōue
Curg lacrimile șirōiā;
Dar de lacrimi nu bag sēmā.
Că le șterg cu ast' năframā,
Ci mi-e milă de obraz,
Că remāne fript și ars,
Și mi-e milă de ochiți.
Că remān negrii cerniți.

Culese de

Iuliu Bugnariu.



Serată literară-musicală în Lugoj.

— La 5 Martie n. —

Înainte de câteva săptămâni din partea câtorva români de bine din Lugoj s'a luat salutară hotărâre, ca din când în când să se aranjeze sub scutul »Reuniunii române de lectură« din loc serate cu producțiuni literare și musicale.

La 11 faur a. c. s'a făcut începutul arangiându-se prima serată, după modelul celor proiectate, cu succes bun; ér la 5 a l. c. s'a arangiat o a 2-a cu succes și mai bun; ba, conform impegurărilor noastre lugojene, fără a esagera pot dice, că chiar strălucit.

În séra de 5 a l. c. de cu vreme frumoșica și cu bun gust arangiata sală dela hotelul »Concordia« érá indeseită de un public ales și numeros, venit nu numai din loc, ci și din impregiurime și cu deosebire din Caransebeș. Dómne și dșóre frumoșe și dragălașe, bétrâni, bărbați, juni, tineri, toți la olaltă și fie-care separat cu nerăbdare așteptau să se începă esecutarea programului sérii.

Dorința generală se implini începându-se esecutarea programului și urmând fără intrerupere punct de punct până la sfêrsit după următórea normă:

1. »Copila română« de Iosif Vulcan, declamată de dșóra Alma Major.

2. »La o viorică« de Georgescu, cântată cu acompaniare de piano de dșóra Sofia Pavel.

3. »Importanța graiului național« disertație cetită de dl I. Dolca.

4. a) »O nópte de érnă« b) »Societatea« c) »În foc« poesii de Carol Scrob, declamate de dl D. Florescu.

5. »Fira« istorie poporală (continuare din ședința precedentă) cetită de dl C. Bredicean.

6. Reuniunea română de cântări și musică din loc: cântările: a) »Plevna loc victorios« b) »Marsul ostașilor«.

După cum dela început am fost amintit, acest program al dșilei, escelent a fost esecutat din partea debutanților, dar nici publicul ascultător încă nu le-a ramas dator, fără cu entusiastice strigări și frenetice aplause i-a acoperit pe unul fie-care dintre debutanți.

Eroinele dșilei inse — ori mai corect dicénd ale sérei — au fost domnișórele debutante: Sofia Pavel și Alma Major. Dșóra Sofia Pavel în séra de 5 a l. c. nu pentru prima órá ne-a dovedit, că au numai posedé o voce sonoră, mlădiósă și armoniósă, fără că întrú adevér e și deprinsă și esercitată, și e și cu plăcere ascultată în totdeuna de publicul lugojan, ba chiar și de străini.

Érá mica eroină dșóra Alma Major prin înfățișarea-i dragălașă, ținuta-i curăgiósă, declamarea și gesticularea corectă și cu multă vervă a poesiei »Copila română« întrú atâta a fermecat pe cei prezenți, încât a trebuit să-o mai repeteze odată, ba decă n'ar fi ținut cont de eșofarea dragălașei micúte, publicul entusiasmă ar fi fost în stare să-o asculte o nópte întregă. Dic o nópte întregă și doră și mai mult, că Dómne dulce-i vorba românească rostită de nescari buđșóre gingașe româneșci.

Ș-apoi cum și să nu fi fost în stare publicul de-a ascultă și o nópte întregă pe dragălașa declamatóre, când cu atâta abnegare de sine șciá să ne spună că:

»Nu doresc să fú vr'un sóre,
Séu pe mare vecinic far,
Vr'o regină lucitóre,
Séu frumsețe, farmec rar:
Tóte-acestea nu me 'ncântă
Și nimic nalt nu-mi conțin,
Căci chiamarea-mi e mai sfântă:
Că-s copilă de română!«

Ér după aceea cu entusiasme demn de ori-ce inimă mare românească continuă:

»Ah! a fi acum română
Este mândru, e cerese;
Dorul mamei drag me 'ngână,
O iubese și mi-o păzesc.«

Ér mai apoi ca o démnă lúitóre urmașe a unei mame alui Stefan cel mare, spunea că cum va dice la vremuri de periclu, când țóra va fi amenințată, »junelui seu iubitor«:

»Ađi toți frații merg la lúptă,
Numai lași se rețin;
Mergi iubite, mergi și lúptă,
Că-s copilă de română!«

Și după tóte acestea aducénd o ferbinte mulțămítă lui Dđeu, finia:

»Mulțămítă pot eu dice,
Că n'am nici un dor în sín;
Eu-s în lume mai ferice,
Că-s copilă de română!«

Ca completare a programului dșilei, după partea literară și musicală a urmat joc până către órele 4 din diminéță, când fie-care s'a depártat pe acasă să se impace și cu »Morfeu«, luându-și un remas bun dela joc și »carneval« și ducénd cu sine o frumoșă amintire a sérei de 5 l. c.

Dintre amabilele dne și dnișóre ce au luat parte la acesta serată amintesc pe dnele: Sidonia Maior, Ecaterina Stoian, Rosa Hațeg, Ianculescu, Nedeleu, Prostean, Pavel, apoi dna Zaharie în costum național; dintre dșóre: Helena Radulescu, Stolojan în costum național și Sofia Pavel, apoi dșórele Nedeleu, Sidonia și Alma Major, Cornelia Ianculescu, Brancovici, H. Dobrei, Barbu, Deutsch etc.

Grănițerul.

Scrisori din Bucovina.

(Carnevalul trecut.)

Carnevalul s'a sfêrsit! Și postul mare a sosit! Aceste-s cuvintele, ce se repetă în săptămâna asta necontentit, gândind fúntele mai smirene și întrú credință crescute ca mine, că fără de »spolocania« postul cel mare nici nu se póte inaugura. El este și din timpul carnevalului ne-au ramas numai reminiscențe vesele séu triste. Pentru mine numai triste, căci mai tot cășlegiul am fost bolnav. Pré vesel imi inchipuiam carnevalul și de nu saltam așa sprinten pe ghieturile metropólei nóstre de artă, a Cernăuțului, nici că așa fi sclintit piciorul. Plin de duióșiá priviam din camera mea cum se petrecea lumea cernăuțană.

Anul ásta se arangiară în Cernăuți mai multe baluri ca în anii precedenți; asta o aflăm chiar și la celelalte orașe ale Bucovinei, ca Siret, Suceava, ba chiar în satul Ițcani-gara, al cărei bal pompos se anunția de doué săptămâni prin gazetele cernăuțene.

Între balurile Cernăuțului ocupă locul prim fără îndoielă balul societății academice române »Junimea« la care érá represintată tótă aristocrația română. Apoi vine balul »crucei roșie«, ale cărei invitări cu cruce roșii și initiale roșii dádeau invitării un aspect

antic militar, și cu prețurile sale oribile de intrare. Decorația salei intrecuse toate până acum arangiate la baluri. Societatea era foarte alasă. Mulți husari și mulți aristocrați se întâlneau aici și totă birocrația înaltă era represintată. Apoi vine balul societății polone academice de aici, cu iluminăția electrică a salei, unde apăreau minunat fracurile vechi și boiturile pe obrajii palizi a frumuselelor. Foarte bine aveau rochiile intunecate ale damelor, ale căror coloare închisă desvelia lumina electrică. Apoi vine balul costumat al societății filarmonice germane, era cu lumină electrică. Grupuri de costume apăreau pe scena salei frumos decorate, introducându-se prin cântare un dans. Se ivi o grupă de musicanți »din Congo-land« cu instrumente de hârtia și cu »buhaiul« dela ajutorul anului nou și postându-se în mijlocul salei cântară »Heil dir im Siegeskranz«, un imn festiv. Erau cântăreți dela Armonia. Se iviră poloni intitulați »Cracusi«, cari se introduseră la publicul balului prin dansul »Mazur«. Apoi se aretară o grupă de Englezi, cu lornetă în mână și barbe lungi, cari cu flegma lor industrială fiesau totă lumea. Vinise grupa de Tirolieni, cari se introduseră cu jocul »Ländler«. Animația era la culme. Asta a fost marția într-a $\frac{2}{3}$ a c. »Armonia« arangia asemenea în carnevalul acesta două petreceri cu dans, unde se introduse cravata roșie. Era foarte bine cercetată și musica era cea militară a regimentului 41. Mai multe domnișore au fost în costum național. Petrecerea era foarte animată.

În Siret inse lumea nu remase de loc înapoi. În luna lui Ianuarie arangiară siretenii o represintăția teatrală diletantă în 3 limbi, adică cea română, germană și polonă. În sera asta s'au jucat 3 piese mici în 3 limbi. Piesa română o interpretară foarte bine doamna Voronea, dșora Balinski, domni Tarangul concip. la căpitanatul de acolo, Popovici etc. Represintăția română reușise foarte bine. Foarte mulți oșpeti viniră din apropiatul oraș din România, din Mihaileni. După represintăție era bal, unde românele frumusele și mai mult drăgălașe din Mihaileni rupeau inimile tinerilor.

Într'a $\frac{2}{3}$ a. c. era inse în Siret un bal costumat, întocmai celui din Siret. Pentru a nu rămâne înapoi drăgălașelor române din Mihaileni scieau Siretenii de a se prepara, studiând cu diligență artile depre costumuri.

Așa am ajuns la începutul postului mare, unde încep rugăciunile.

Dionisiu O. Olinescu.

B o n b ó n e.

O dșora de căsătorit.

Mama unei dșore o laudă cătră un tiner, care părea dispus a-i cere mâna.

— Fiica mea cântă foarte bine din gură, cântă la clavir, cântă cu harpa, zugrăvește foarte frumos, știe logica, botanica, limbile italiană, engleză și germană. Dta ce talente ai?

— N'am nici unul.

— Cum! nici unul!

— Da, dnă, dar vă mărturisesc că decă ne-am găsi într'o situațiune estremă, cred că aș pute găti la bucatărie.

Tinerul X... este refusat la bacalaureat. El este foarte măhnit și voiește să renunțe de-a mai da esamen.

— Aide, i dize profesorul, nu trebuie să te descuragezi; ai puțină răbdare. Ia de exemplu pe George, camaradul dtale. Densul a fost refusat odată; apoi s'a presintat la sesiunea următoare, și astfel a urmat presintându-se de șapte ori.

— Și în cele din urmă a fost primit?

— Nu!

— A... Afacerile merg cât se poate de reu!

— B. Ce spui? cum așa?

— A. Inchipuiesce-ți, chiar milionarii noștrii s'erăcesc și fac cele mai mari economii. Deunăci am fost la baronul Rothschild și am vădut că baronésa și fiica sa cântau amândouă, sermaneale, la același clavir! Se vede că nici lui Rothschild nu-i mai dă mâna să cumpere două claviruri

La spițerie.

Un soldat cere laudanum pentru colonelul seu care suferă de stomac.

— Băete, dize spițerul, nu se poate da laudanum la ori cine.

— Ce fel? Eu nu sunt ori-cine, sunt soldat.

— Pré bine, inse trubue ordonanță.

— Ei! Eu sunt tocmai ordonanță ... la dl colonel.

Scăpat din incurcătură.

R... are un proces pentru o afacere infamantă. El cade bolnav și peste câteva zile și móre.

Medicul seu, înfălnind pe unul dintre prietenii mortului, i dize:

— Am scăpat pe bietul R. de-o mare incurcătură.

O s é r b ă.

— Veți ilustrațiunea de pe pag. 119. —

Popórele slave a un tip marcant. Colórea olivă-brună a feței, talia neță și robustă, înfătoșarea impunătoare, toate aceste formează caracteristica lor.

Și decă în genere se poate dize această, apoi despre femeii în deoseci trebuie să însemnăm, că sunt frumoșe. O astfel de frumșete, un ideal de sêrbă, înfătoșeză și ilustrațiunea din numărul acesta.

Pictorul i-a inspirat inse atâtea farmece, care verbec de sine ênșese, încât este de prisos să mai sporim vorba cu explicațiuni ulterioare.

I. H.

Literatură și arte.

Conferințe literare. »Dl Vasile Voina, paroc în Brașov, a ținut în joia trecută acolo prima conferință literară, vorbind despre femeie ca soție, ca mamă și ca găzdoie. — »Dl Quintescu a vorbit duminică în societatea studenților universitari »Unirea« din București despre »generațiunea bătrână«. — »Dl A. Vlahtuță a ținut joi în săptămâna trecută o conferință literară la Ateneul român din București, asupra posesiilor lui Eminescu. — »Dl Dionisiu O. Olinescu a ținut joi în $\frac{2}{11}$ l. c. la Cernăuți, sub auspiciile societății pentru cultura și literatura română în Bucovina, o prelegere publică despre »anticitățile din Bucovina«. — »Dl B. P. Hasdeu a cetit în cea din urmă întrunire literară la dl Majorescu cuvintele: aferim, afin, atea (insedar) și afion, din Marele etimologic al României.

Buletinul Societății geografice române din București, trimestrul IV, pe 1885, a aparat cu următorul sumariu: Partea I. Actele societății: Concursul anual de geografie. Proces verbal din $\frac{2}{19}$ septembrie 1885. Catalogul bibliotecii (urmare). Circulara Ateneului, Partea II. Memorii, conferință etc: Concepția modernă a științei geografiei, conferința ținută de dl prof. Aug. Demetrescu, o reproducem în numărul presinte. Geografia căilor de comunicație în România, conferința ținută de dl căpitan Vasiliu-Năsturel. Critică a geografiei Asiei a dlui Florea Stamatescu, de

dl prof. Buzoian (Craiova). Câteva cuvinte asupra modului de predare a geografiei în clasele primare de dl A. Condrea (Bérlad).

Asociațiunea națională din Arad va aranja în timpul postului mare un ciclu de prelegeri publice în sala seminarului diecesan. Programa va fi următoarea: Va prelege: 1. În 15 martie dl Vasilie Mangra despre »Vițiile educațiunii«. 3. În 22 martie dl George Purcariu »Despre industrie«. 3. În 29 martie dl Petru Popoviciu despre »Haiducul Bostan«. 4. În 5 Aprilie v. dl. Teodor Ciocnea despre »Cutremurul de pământ«.

Diaristic. »Opiniunea« se numește un diar apărut la Iași, dorind propășirea țării pe toate căile. — »Cuvierul Român« a apărut la Botoșani și se va ocupa cu afacerile districtului. — »Școala Practică« din Năsăud anunță, că decă abonații nu vor achita de urgență restanța de 600 fl., editarea foii se va sistă, până la încassarea datorțiilor.

Teatru și muzică.

Sciri teatrale. *Dra Elena Teodorini*, vestita cântăreță română, care de present se află în Bucureșci, în luna viitoare se va duce la teatrul din Lissabona, unde e angajată cu o lésă lungă. În 20 martie * *Dra Bărbescu*, care eră până acum în Paris, se află acum la La Rochelle și cântă în cântăreț.

Teatrul Național din Bucureșci în prima săptămână a prezentului an a fost înclădit. Duminică și luni s'a jucat în prima oră »Faust« în limba română, care a rămas în urmă mai la vale. Marți a fost jucat în clădit de damele din societate în folclorul românesc. Societatea dramatică studiază tragedia »Iulietta« și rolul lui Romeo va fi ținut de dl. G. Popoviciu. Marți se repetă și tragedia »Machet« în limba franceză, tradusă de dl Bengescu: »Machet« a jucat și an, dar n'a avut succesul dorit, fiind studiată de ajuns. *Dra Elena Teodorini* va cânta în operele: Traviata, Lucia și Faust. În mare parte nouă nu pôte cânta, căci personalul teatrului nu le-a studiat încă. Se dice, că *dra Teodorini* va cânta și într'un concert, în profitul săracilor.

În teatrul din Iași duminică trecută a fost prima reprezentațiune a dramei »Romeo și Iulietta« cu dna Aristița Manolescu în rolul Iuliettei.

Opera „Faust“ româneșce pentru prima oră s'a reprezentat duminică trecută în Teatrul Național din Bucureșci. Sala eră plină. Publicul, scrie Claymoor în »Românul«, eră impacient să audă pe noua debutantă, dna Zoe Crisenghi, care își făcea primele arme în rolul Margaretei. Musica lui Gounod din Faust e grea, complicată și foarte ostenitoare. Rolul Margaretei este unul din cele mai frumoșce din repertoriul modern, și poesia lui are un farmec care atrage. Dna Crisenghi, care are un temperament artistic foarte dezvoltat, s'a arătat în aceea seră la înălțimea situațiunii. Puțin emoționată la început, și acesta se pricepe, revinând foarte repede în toate mijlocele sale, dnei a cântat cu un glas puternic și plăcut până la fine maestra partițiune a compositorului francez. Gîngășă și frumoșă, calități care n'au stricat nici odată, dna Zoe Crisenghi s'a câștigat publicul imediat. Dna Zoe Crisenghi are glas frumos și puternic. Timbrul agreabil, un singur defect de care se va pute scăpa, pronunțarea nu pră e bună: e o pată mică pe un cer albastru. Dl Gabrielescu-Faust a fost un bun partener. Simpaticul tenor, care s'a luptat româneșce alături de Patti și al cărui glas se desvôltă din zi în zi, a plăcut foarte spectatorilor. Faust va fi una din cele mai frumoșce creațiuni ale sale. Ceilalți artiști au fost slabi. Corurile sînt bune. Orchestra ca după obicei e con-

dusă pră încet. Sala e splendidă, plină de sus până jos. În loje se află tot Bucureșciul cunoscut.

Tabelele vii în Teatrul Național din Bucureșci, aranjate de damele din societate, au avut mare succes. »Românul« scrie: Eri seră, cu o sală din cele mai strălucite, cum puține au fost în această stagiune, s'a reprezentat Tabelele vii, comediiile franceșă și română, înainte, în mijlocul aplauselor generale, principesa Bibescu a cântat la piano, Micher la violă și domna Moruzzi a dis cu multă inimă o poesiă din ale lui Alecsandri. Marți acesta reprezentațiune s'a repetat și atunci a asistat și regina. Din »Epoca« aflăm, că primul tablou a fost »Vêrful cu dor«, al doilea »Trăian« și Dochia:« al treile tablou a fost cel mai frumos, dar nu ni se relatează, ce a reprezentat: al patrule tablou a fost apoteosă: toate dămnele și domnișorele din cele-lalte tablouri, plus altele, au jucat în atitudine olimpică cu ochi de pietre și de nemistate, și ată geru globii ochilor aprinși.

Societatea de lectură „Virtus Romana rediviva“, a junimei studiöse dela gimnasiul din Năsăud a întocmit în 7 martie 1886 o ședință publică cu următoarea programă: 1. »Haideti frați«, cor de C. Porumbescu, executat de corul junimei. 2. »Cuvânt de deschidere«, rostit de G. Precup stud. în cl. VIII. 3. »Spiritismul«, disertațiune de L. Rus, stud. în cl. VIII. 4. »Latina gîntă«, cor, executat de corul junimei. 5. »Cămășă fericitului«, poesiă de C. A. Rosetti, declamată de C. Negruț stud. cl. VIII. 6. »Ciobanul«, solo, cântat de B. Nacu stud. în cl. V. 7. »Fantasie Pastorale«, comp. par. I. B. Singelée, executată pe violină de I. Pop. stud. în cl. VIII. 8. »O scurtă privire asupra diaristicii române«, disertațiune de G. Precup stud. în cl. VIII. 9. »Pe al nostru stă«, cor de C. Porumbescu, executat de corul junimei. 10. »Câteva pagini din istoria aeronauticii«, disertațiune de I. Pop stud. în cl. VIII. 11. »Valurile Dunării«, text cântat de T. Moldovan stud. în cl. VIII. cu acomp. de violină. 12. »Omul frumos«, poesiă de A. Mureșan, declamată de P. Mureșan stud. în cl. VII. 13. »Inima de Român«, cor de C. Porumbescu, executat de corul junimei. 14. »Cuvânt de închidere«, rostit de M. Pop stud. în cl. VII. Toate aceste puncte s'au executat peste așteptare. După executarea punctelor din programă a urmat joc.

Serată musicală-declamatorică în Indol. În seră de 26 februarie s'a aranjat în comuna Indol în Ardeal o serată musicală-declamatorică, în folosul bibliotecei școlare de acolo. Serata s'a aranjat de către învățătorul din localitate, cu concursul școlarilor sei: densusul a ținut și cuvântul de introducere, apoi corul școlarilor a cântat: »Să mergem frați la școlă«, școlarul George Ilea a declamat »Sentinela Română« de V. Alecsandri, corul a cântat »Frundulița«, școlărița de 9 ani Șiea Naricean a declamat »Plângerea orfanului« de Andrei Mureșan, corul a cântat »Hura mei Român«, eleva Maria Ilea a declamat poesiă »Poporul Român« de Iosif Vulcan, corul a cântat »O fiică de păstor«, elevul Ioan Hudrea a declamat »Dormiți în pace« de Andrei Mureșan, s'a mai cântat »Doina ciobanului« și altele. Tinerimea și cei mai înaintați își petrecură apoi până la trei césuri după meul nopții.

Concert și bal în Jebel. La 6 martie n. plugarii români din Jebel lângă Timișóra deteră a doua petrecere în folosul corului de plugari care se va înființa acolo. Sala eră decorată cu covore naționale și publicul adunat se compunea mai cu semă din plugarii. Eră o plăcere a vedé acesti prototipi ai plugarilor noștri din Banat, deștepti și cu bună stare materială. Neavând ei încă cor vocal, își aduseră pe

cel din Ciacova, care sub conducerea învățătorului Mircea a executat foarte bine toate piesele. La miezul nopții plugarul corist din Ciacova. Într-o zi, declamă balada populară »Constantin Brancoveanu«, apoi poezia »Prinnierul Român« de Iosif V. și deosebit șirele:

»Trage-me în țepă, taie-mă...»

Dară nu ț-oi vinde țera mea...

au fost acoperite de viforose aplauze din toate părțile. Petrecerea ținu până dimineața. Toți știm să-și petrecă poporul nostru, decât să fie învățători buni!

Teatru de copil în Ciclovă română. La 11/28 februarie elevii dela școala din Ciclovă-română, lângă Oravița, deteră sub conducerea învățătorilor Ioan Orza și Pavel Fișca o producțiune musicală-declamațională, în care mai mare efect a făcut »Convorbirea între sătenii cu carte și fără carte«, o compoziție a învățătorului Ioan Orza; apoi școlarii cântară și alte cântări. Dintre damele cari luară parte, se amintesc doșorele Lucreția Orza, Silvia Petroviciu, Iulia Pinciu. Petrecerea a făcut bună impresiune în toți cei ce luară parte și toți se depărtară, făcând complimente numiților învățători.

C e n o u ?

Sciri personale. *Di Alexandru* în Sibiu și în Ciacova, din pietate către memoria răposatei sale soții Maria n. Gioran, a pus la dispozițiunea părintelui protopop Simeon Popescu din Sibiu 1000 fl. pentru scopuri de binefacere culturale; părintele protopop a împărțit-o în sume egale de câte 200 fl. școlii române de fetițe din Sibiu, fondului cultural al bisericilor gr. or. din Rusciori, Ciacova și Seliște. — *Di Vasile Deac*, primar al comunei Dorna-vatra în Bucovina, a fost decorat cu crucea de argint pentru merite. — *Di Petru Bogdan*, învățător în comuna Crișcior, Biharia, insultețit de iubire față de poporul din care face parte, având o stare materială îmbucurătoare, este decis a face o fundațiune școlară de o mie florini. — *Di Cornelia Chernbach* a fost aleasă secretară de ședință a societății studenților în medicină dela București. — *Di dr. Drăgescu* a fost numit profesor de obstetrică la facultatea de medicină din București, catedră remasă vacantă prin încetarea din viață a eminentului și regretatului dr. Capșa.

Hymen. *Di Ioan Matora*, cleric absolut al arhidiecesei sibiene, ș-a serbat cununia în 28 faur st. n. a. c. cu domnișoara Octavia R. Gheasa, în biserică gr. or. din Hașlăleu. Ca nași au fungat, la acest solemn act, Reverendissimul domn Zacharie Boiu, asesor consistorial și domnul Gerasim Candrea advocat în Câmpeni.

Academia Română își va deschide sesiunea generală în 11/23 martie. Până la terminul regulamentar 31 decembrie 1885 st. v. s'au presintat următoarele publicațiuni la concursul premiului anual Nasturel-Herescu de 4000 lei n. pe 1886: 1. V. Gr. Borgovan, *Indreptar teoretic și practic pentru învățământul intuitiv*; (Gherla 1885. Form. 8^o mare 341 pagine. 2. V. Gr. Borgovan, *Ântâia* (a doua, a treia) carte de aritmetică pentru șolele populare române. (Gherla 1884—1885. 3. Th. Alexi (Stan Pârjol), *Morțea lui Mihaiu Vitezul*, tragedie în 5 acte. Brașov 1881 form. 8-vo 102 pagine. 4. G. Dem. Teodorescu, *Poesii populare române*. București 1885. Form. 4^o mare, 719 pagine în câte două colone. Colectiunea întregă se împarte în 16 clase de produse ale geniului românesc, cu mai multe mii de bucăți. 5. Ar. Densușian, *Istoria limbei și literaturii Române*. Iași, 1885. Form. 8-vo, 280 pagine. 6. G. G. Meitani, *Studii asupra Constituțiunii Românilor*, fasc. X. București 1885. Form. 8-vo mic, pag. 315, este continuarea opului

seu cunoscut. 7. Gr. H. Granda, *Miosotul*, Poesii, a IV-a ediție, București 1885, pagine 326. 8. Gr. H. Granda, *Nostalgia*, Poesie, București 1885, pag. 272. 9. Gr. H. Granda, *Fulga seu ideal și real*, a VIII-a ediție. București 1885, pag. 170. 10. Di I. Sbiera, prin scrisoarea sa dela 30 decembrie, cere a se luă în considerare la concursul premiilor anuale pe 1886 scrierea sa Codicele Voronețean etc. publicată cu spesele Academiei. La premiul statului numit premiul G. Lazar de 5000 l. n. în special s'au presintat: 1. Equerul-Grafometru seu Quadrantul de campanie, invențiunea dlui colonel A. Costiescu; s'au presintat 12 esemplare din broșura descriptivă și două modele ale instrumentului. Modelele dimpreună cu o colecțiune de apretări făcute în țară și în streinătate asupra acestui instrument se află în localul Academiei la dispozițiunea comisiei. 2. I. I. Pușcariu, suprastructuri de cale metalică cu studiul unui nou sistem. București, 1885.

Echouri de carnaval. *Balul din Lipova*, dat acolo la 8 martie n. a reeșit bine și a fost o adevărată petrecere populară românească. — *La Bistrița*, în 21 febr. s'a ținut petrecerea școlară, arătată de dl protopop Alesandru Silași și de dl învățător Teofil Teodorescu; școlarii întău au declamat și cântat, apoi au jucat diverse jocuri, participând și inteligența, care este înălțată în țara tinerimei. — *La Sarafola*, în 7 februarie 1886, o petrecere cu joc, petrecerea școlară a școlărilor, sub conducerea învățătorului... Vinitul a fost 72 fl. 25 cr.

Reuniunea femeilor române. Într-un duminică în duminică trecută în adunarea... la sub presidiul dnei Maria Cosma, a ascultat... general al comitetului, din care aflăm că numărul... nime are 4 membri fondator, 24 ordinari cu... pe viață, 118 ordinari cu tacse anuale, 27 ajutate cu tacse pe viață, 51 ajutători cu tacse anuale. Averea reuniunii se urcă la suma de 8797 fl. 17 cr. Adunarea aprobând conducerea, a dat absolutoriu comitetului și în locul dnei Ioan George Ioan, strămutată la Brașov, a ales în comitet pe dna Ana Ghibu.

Sinóde protopopești. *La Cohalm* în Ardeal la 5 martie n. s'a ținut sinodul protopresbiteral, sub presidiul părintelui protopresbiter Nicolae D. Mircea. Din raportul seu s'a vedut, că poporul merge spre săracie cu pași repeși și deodată cu acesta și moralitatea în popor și chiar simțul religios începe a scăde pe di ce merge; de aci urmează dese emigrări în România, colonizarea de familii întregi în Dobrogea, părăsindu-si cu totul caminul și moșiara de-acasă. — *Protopresbiteratul Trei-scaunelor* ș-a ținut sinodul în 1 martie n. în opidal S.-Sz.-György, făcând o pră bună impresiune între românii de acolo, unde nu s'au mai ținut asemenea adunare bine inspirată și condusă.

Concurse. Despărțământul XI (Selagian) al Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român escie concurs la următoarele premii: 1. Un premiu: o vacă cu vițel. 2. Doue premii de câte o scroafă cu porci. 3. Un premiu: 4 galbini. 4. Un premiu: 20 fl. 5. Un premiu: 10 fl. 6. Un premiu: 10 fl. 7. Un premiu: 2 hectolitre grâu de sēmēnță de calitate escelentă. La aceste premii pot concurse singuri învățătorii români din Selagiu, cari în decursul anului școlastic 1885/6 s'au distins intru împlinirea conșciențioasă a chemării lor de propagatori ai culturii între poporul rural. Dela concurenți se recere: 1. Să fie membri ai despărțământului (tacsă anuală 1 fl.) și ai reuniunii învățătorilor români selagieni (tacsă anuală 1 fl.) și tacsele de membri să le fi răfuit în ambele locuri. 2. Să fi ținut școala regulat nu numai de toate zilele, ci și școala re-

petițională, și să fi dat examen de veră cu elevii din aceste ambe despărțăminte. 3. Să fi observat strict planul de învățământ prescris prin autoritățile superioare scolastice. 4. Indesebi pre lângă alte condițiuni la conferirea premiului 6 se vor preferi învățătorii, cari vor escelâ intru instruirea industriei de casă și vor espune la adunarea generală a despărțământului in anul 1886 cele mai perfecte lucrări de industrie de casă, gătite de școlari. 5. La conferirea premiului 7 se vor preferi aceia cari in decursul anului scolastic au progresat mai mult in propunerea practică a economiei de câmp.

Sania regelui Bavariei. Regele Ludovic s'a folosit de iernă, spre a petrece după nețermurita sa fantasia la Linderhof, misteriosul seu Trianon, de care nu este îngăduit muritorilor a se apropia, decât prin împrejurimi. Așa călătorul a putut întâlni, ca o năluca fermecătoare, sania regală care despică, pe timpul nopții, zăpada, printre arborii deși ai intunecatei păduri Ammer. Inchipuiescă-și cineva o sanie de aur cu o coronă acoperind armele regale și care poartă un cupeu d'aurit ce are forma unei lebede cu aripile deschise!... Interiorul cupeului e magic luminat cu dulce dar strălucitoare lumină electrică, ale cărei raze se reversă din cupeu in cercuri largi peste sanie, încât luminează caii aburiți, ba chiar coverșesc felinarul călărețului ce precedă sania. In năuntru! curcubă se vede, pe un fund albastru brodat in aur, desmându-figura și fața palidă a regelui, lângă care șede obi- nuit unul din le... Sania sboră ca un fulger, încât de-ab... a timp să distingă cu vederea strălu... briliante prinsă la artistica pă... uniforma d'aurită a tinerului asotșese.

La princiara în Bulgaria. Etă, după l'Italie, pe care istoricul ungar Ludovic Tallozy, care petrecut câțva timp la Sofia, il face despre viața pe care principele Alexandru al Bulgariei o ducea inainte de evenimentele din Rumelia. Palatul principelui, dice unгурul Tallozy, nu este in realitate decât o locuință bulgară, cu un etagiu, și nu cuprinde mai mult decât patru camere nu tocmai mari: un salon de primire, un cabinet de lucru, o sală de mâncare și o cameră de culcare. Mobilarea și aranjamentul sunt făcute cu un gust deosebit, dar foarte simplu. Servitorii sunt in numer pe patru, pe lângă cari se află și un portar, nuntenegrul Risto Baja, un bărbat de o talie uriașă. Principelui are doi secretari; dar și principele lucrează de dimineața până seara, el se ocupă foarte mult cu organizarea armatei sale. Eticheta lipsește cu totul la curtea din această țară a Bulgariei, cu obiceiuri patriarhale; la ore fixe, principele primește fără distincție pe toți supușii sei fără scrisori de audiențe.

Trei-spre-dece la mesă. In anul trecut, cu ocaziunea vizei ce făcū cholericeilor din Aranjuez, regele Spaniei prânzi la palat cu suita lui. Eră tocmai la inceputul mesei, când una din persoane ceru să se retragă. Neapărat că voi să se scie pentru ce, și această persoană cu cea mai marc năvritate răspunse, pentru că se allau trei-spre-dece persoane la mesă, cea ce eră esact. Regele rise foarte mult de acest incident și stărui ca toți să-și păstreze locurile. Apoi tot rișend, se întorse spre ducele de Castillejos, fiul generarelui Prim, adiutantul generalului Pavia, și-i duse: Ia numele persoanelor presinte, pentru a pute verifică decă proverbul este adevărat; sunt curios să șefu, care din noi are să moră in cursul anului, adaugă el cu dispozițiunea-i obișnuită. Dintre cei trei-spre-dece oșpeți, el fu care muri cel dintâin. Cu această

ocasiune, să reamintim cuvintele unui mănăcișos amabil și cu mult spirit: el dicea: a fi trei-spre-dece la mesă nu este o nenorocire decât numai atunci când nu este de mâncare decât numai pentru doi-spre-dece.

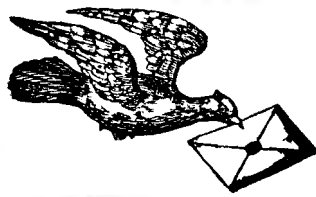
Un congres eludat. Dămnele engleze țin tot felul de congrese, unele mai ciudate decât altele. Intru una din intrunirile din urmă, cari sunt foarte dese in Englitera, aceste dămne au decretat ca umbrelele de sôre in anul acesta să fie de colóre azur seu verde. In urmă, membrii Congresului au hotărit ca să nu se mai pörte ciorapi albastrii. Șciți care este cuvântul acestei prescripțiuni ciudate? Că colóre a acestor ciorapi permite, fără a bate la ochi, de ai purtă mai mult timp decât cere curățenia. Fără să bată la ochi? Shocking!

Memoriile unei parisian. Una din cele mai frumoșe dămne parisiane de... a publicat acum memoriile sale, după ce s'... din lume. Dsa, care e astăzi bunică, ince... mea sa cu următoarele cuvinte: In timp de... ierne am asistat la 722 baluri, in urma căro... pătat 14 bronchite, 3 inflamațiuni plămănare... raie. Nu m'am jeliuit nici odată d'aceste suferin... a fost rănile onorabile căpătate... ampul de b... nei adevărate parisiano.

Orbilor.... un anunță diarele fran... din Paris se ocupă acum cu examinarea... periri foarte importante făcută de doctorul Emil... membru al facultății de medicină din Marsilia. Acest doctor ar fi găsit mijlocul de a da orbilor vederea intr'un mod artificial, și anume cu ajutorul unui aparat de platină, menit a inlocui efectele ce le produce lumina asupra camerei obscure a ochilor.

Sciri scurte. Procesul de presă al „Tribunei“ pentru articolul publicat in nr. 263 an. tr. se va pertractă la 31 martie la curtea cu jurați din Cluș. — La Iasi in 9 martie vor incepe oșta conferințele poporare care se fac in fie-care an: vor vorbi dñii Panu, Xenopol, Bădărău, Missir și Macri. — Resedința episcopescă din Gherla, după cum cetim in in „Ellenzék“ are să se mute la Deș, unde se și fac (?) pregătiri pentru clădirile trebuitoare. — „Aurora“ societatea de imprumut și păstrare din Năsăud, va ține adunarea sa generală acolo in 28 martie st. n. —

Poșta Redacțiunii.



Societății „Progresul“ in Arad.
Indreptarea s'a făcut. Ve asigurăm inse că noi n'am căpătat nici o înșucință despre strămutarea domiciliului.

Dñi I. I. in P. Nu se pôte, căci noi le tipărim pentru toți pe anul întreg.

Solnoc. A sosit.

Câmpeni. Se va publică döră in numărul viitor, Asc-menea scieri putem să întrebuișăm și de altă-dată.

Dnei A. P. Nu veți așteptă îndelung.

Călindarul săptămănei.

Điua sept.	Călindarul vechiu	Călind nou
	Dumineca 2-a in Păresemi, Marcu c. gl. 1, sft. 10.	
Duminecă	9 Mc. din Seb.	21 Benedict
Luni	10 Mc. Cosrat	22 Octavian
Martți	11 P. Sof. Patr. Ier.	23 Votone
Mercuri	12 Cuv. P. Teofan	24 Gavriil Ar.
Joi	13 P. Nichifor Patr.	25 (+) Bunav.
Vineri	14 Cuv. Benedict	26 Ludger
Sămbătă	15 Mc. Agapie	27 Rupert